

Prof. JEFFREY D. SACHS

İklim değişikliğiyle mücadelenin **daha iyi bir yolu**

Avrupa, dünyanın bütün büyük bölgeleri arasında insan kaynaklı iklim değişikliğine karşı koymaya yönelik politikalar uygulama konusunda çok gayret gösteriyor. Bununla beraber, Avrupa'nın yaklaşımının köşe taşı olan iklim değişikliğine yol açan sera gazları için kıta çapındaki emisyon ticareti sisteminde sorun var. Bu deneyim, hem Avrupa hem de dünyanın geri kalanı için daha iyi bir strateji öneriyor.

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

İnsan kaynaklı iklim değişikliğinin temel hikâyesi, dünya halkı tarafından giderek daha iyi anlaşılıyor. Karbondioksit, metan ve azot oksit dâhil bazı gazlar atmosferdeki yoğunlukları arttıkça gezegeni ısıtıyor. Dünya ekonomisi geliştikçe bu gazların emisyonları da artıyor ve insan kaynaklı iklim değişikliği ivme kazanıyor.

En önemli sera gazı, karbondioksittir. Karbondioksit emisyonlarının çoğu, dünya ekonomisi geliştikçe küresel düzeyde giderek daha fazla tüketilen enerjiyi elde etmek amacıyla kömür, petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtların yanması sonucunda oluşuyor. Sonuç olarak, yürüdüğümüz yol bizi atmosferde çok tehlikeli karbondioksit seviyelerine götürüyor. Yirmi yıl önce, dünyada karbondioksit ve diğer sera gazı emisyonlarının hızla düşürülmesi kararlaştırıldı ama fazla ilerleme kaydedilmedi. Bunun yerine, kömür yakan Çin başta olmak üzere yeni ekonomilerin hızla büyümesi sonucunda küresel karbondioksit emisyonları fırladı.

TEHLİKELİ İKLİM DEĞİŞİKLİKLERİ ÇOKTAN BAŞLADI

Eğer dünya bugünkü yörüngesinde devam ederse, nihayetinde küresel sıcaklıklar birkaç derece artarak deniz seviyeleri yükselecek, mega fırtınalar

çıkacak, şiddetli ısı dalgaları, kitlesel mahsul kıtlığı, büyük seller ve belirgin biyoçeşitlilik kaybı olacak.

Ancak fosil yakıtlar küresel ekonominin işleyişinde köklü bir yer edindiği için dünyanın enerji sistemini değiştirmek de zorlu bir iş. Petrol tüm dünyada ulaşım için kullanılan ana yakıt. Elektrik üretmek ve sanayiye enerji temin etmek için muazzam ve giderek artan miktarlarda kömür ve gaz yakılıyor. Bu durumda bir taraftan karbon emisyonlarını kesin biçimde azaltırken diğer taraftan dünya çapındaki ekonomik ilerlemeyi nasıl sürdüreceğiz?

Temelde iki çözüm var ama hiçbiri geniş ölçekte uygulanmış değil. Birincisi fosil yakıtlardan rüzgâr enerjisi ve güneş enerjisi başta olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarına geniş çaplı geçiş yapmak. Bazı ülkeler nükleer enerji kullanmaya da devam edecek. (Hidroelektrik enerji üretiminde karbondioksit emisyonu yoktur ama dünyada bunun çevreye zarar vermeden ya da ağır sosyal maliyetlere girmeden genişletilebileceği sadece birkaç yer bulunuyor.)

İkinci çözüm ise karbondioksit emisyonlarını yakalayarak yer altında depolamak. Karbon yakalama ve depolama (CCS) adı verilen bu teknoloji henüz geniş ölçekte kendini kanıtlamadı. Yöntemlerden biri karbondioksidi, enerji santralinde kömür ya da gaz yakılırken yakalamak. Diğer bir yöntem de, özel tasarlanmış kimyasal süreçler yardımıyla doğrudan havada yakalamak. Her iki yöntemde de CCS'nin kullanılabilir bir teknoloji olması için gelecekteki araştırma ve geliştirme çalışmalarına önemli yatırımlar yapmak gerekiyor.

EN ÖNEMLİ SORUN ZAMAN

Dünyanın enerji sistemini değiştirmek için elimizde yüz yıl olsaydı nispeten güvende olabilirdik. Ama düşük karbonlu enerjiye dönüşümün büyük bölümünü yüzyılın ortasına kadar tamamlamak zorundayız. Sadece enerji santrallerini, iletim hatlarını ve nakil sistemlerini değil, evleri ve ticari binaları da içeren dünyanın enerji altyapısının elden geçirilmesi için gereken uzun geçiş dönemi düşünülürse bu son derece zor.

Bu dönüşümde epey ilerleme kaydedebilmiş az sayıda ekonomik bölge bulunuyor. Aslında, ABD artık yeni hidrolik kırılma teknolojisini temel alan kaya gazı patlamasının her şeyi berbat etme olasılığını görmeden ya da umursamadan, doğal gaza büyük yatırım yapıyor. ABD ekonomisi kömürden doğal gaza geçiş yapsa bile, Amerika'nın kömürü muhtemelen dünyanın herhangi bir yerinde kullanılmak üzere ihraç edilecek. Her durumda, karbon yoğunluğu kömüre göre daha az olsa bile, doğal gaz bir fosil yakıttır ve bunun yakılması kabul edilemez iklim değişikliğine yol açar.

Sadece Avrupa, endüstride emisyon yapan herkesin karbondioksit emisyonlarının her bir tonu için izin almasını gerektiren bir sistem oluşturarak, karbon emisyonlarından ciddi biçimde uzaklaşmaya çalıştı. Bu izinler belli bir fiyatla satıldığı için, şirketleri kendi emisyonlarını azaltmaya teşvik ediyor, daha az sayıda izin almaya yöneltiyor veya fazla izinleri kâr payı koyarak satmalarını sağlıyor. Buradaki sorun, izinlerin rayiç bedelinin Avrupa'daki ekonomik durgunluğun ortasında inişe geçmesi oluyor. Krizden önce ton başına 30 doların üstünde bir fiyatla alıcı bulan izinler şimdi 10 dolar bile etmiyor. Bu düşük fiyat yüzünden şirketlerin kendi karbondioksit emisyonlarını azaltmak için pek hevesi ve piyasayı temel alan bir teşvikin getirileceğine dair inançları kalmadı.

Sonuç olarak, Avrupa bu dönüşümde dünyaya liderlik etmeye çalışsa bile, Avrupa'da endüstrinin büyük bölümü her zamanki enerji yolunda yürümeye devam ediyor. Ama satılabilir izinlerden çok daha iyi bir strateji var. Dünyanın her yerinde karbondioksit emisyonları için düşük düzeylerden başlayan ve gelecekte derece derece ve tahmin edilebilir biçimde artacak olan bir vergi getirilmesi. Bu vergi gelirinin bir kısmı rüzgâr ve güneş enerjisi gibi yeni düşük karbonlu enerji kaynakları için devlet desteklerine yönlendirilmeli ve CCS'yi geliştirme maliyetlerini karşılamada kullanılmalı. Karbondioksit emisyonlarına getirilen vergi artıp, yeni enerji teknolojilerinin maliyeti deneyimle ve yenilikle beraber düştükçe, bu yardımlar da oldukça yüksek düzeyden başlayıp zaman içinde yavaş yavaş azaltılabilir.

Uzun vadeli ve tahmin edilebilir bir karbon vergisi ve devlet desteği sistemiyle, dünya sistematik olarak düşük karbonlu enerjiye, daha fazla enerji verimliliğine, dolayısıyla CCS'ye doğru ilerler. Fazla vakit yok. Dünyadaki tüm büyük bölgelerin pratik ve ileri görüşlü enerji politikaları benimsemesine her zamankinden daha fazla ihtiyaç var..

Telif Hakkı: *Project Syndicate, 2013.*
www.project-syndicate.org

ABD ekonomisi kömürden doğal gaza geçiş yapsa bile, Amerika'nın kömürü muhtemelen dünyanın herhangi bir yerinde kullanılmak üzere ihraç edilecek. Her durumda, karbon yoğunluğu kömüre göre daha az olsa bile, doğal gaz bir fosil yakıttır ve bunun yakılması kabul edilemez iklim değişikliğine yol açar.